

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 stycznia 2022 r. w W.

sprawy T. M.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek odwołania T. M.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 czerwca 2017 r. Nr:(...)(...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 6 czerwca 2017 r. Nr: (...) ((...)) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury T. M. poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 roku),

2. zasądza od Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rzecz T. M. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

T. M. 13 lipca 2017 r. złożył w Sądzie Okręgowym w W. odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 6 czerwca 2017 r. nr (...) (nr ewid. (...)) w przedmiocie ponownego ustalenia jej emerytury policyjnej, zarzucając jej naruszenie przepisów Konstytucji RP oraz Protokołu 1 Europejskiej Konwencji praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez arbitralne obniżenie jego osobistych praw majątkowych i prawa do poszanowania mienia. Uzasadniając odwołanie T. M. wskazał, że pracował kolejno w Zarządzie (...) MSW w Wydziale (...), w Zarządzie (...) MSW i w Departamencie (...)MSW – za każdym razem na stanowisku milicjanta-kierowcy. Z uwagi na fakt, że w Departamencie (...) praca wiązała się z licznymi wyjazdami służbowymi, w 1990 r. ubezpieczony przeszedł

na wcześniejszą emeryturę, jednak we wrześniu 1990 r. ponownie podjął pracę w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, gdzie pracował na stanowisku kierowcy do 31 grudnia 2004 r., a następnie od 1 stycznia 2005 r. do 14 kwietnia 2016 r. w Urzędzie (...) – nadal jako kierowca. Odwołujący oświadczył, że nigdy nie pracował i nie współpracował ze służbami bezpieczeństwa i nie działał na rzecz totalitarnego państwa, nie zajmował stanowisk związanych z pracą operacyjną i operacyjno-śledczą.

Odwołujący wniósł o zmianę skarżonej decyzji w całości i przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości, wraz z uwzględnieniem waloryzacji. Na rozprawie 26 stycznia 2022 r. pełnomocnik T. M. wniósł ponadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego (odwołanie k. 3-15 a.s., protokół rozprawy z 26.01.2022 r. k. 80 a.s.).

W odpowiedzi na powyższe odwołanie z 17 lipca 2018 r. **Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji**, zastępowany przez pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie i o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając stanowisko organu rentowego pełnomocnik wyjaśniła, że skarżona decyzja została wydana zgodnie z zasadami obliczania wysokości emerytury określonymi w art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy w oparciu o informację o przebiegu służby ubezpieczonego sporządzoną przez Instytut Pamięci Narodowej, która była dla niego wiążąca przy wydaniu decyzji. W odniesieniu do zarzutów naruszenia określonych przepisów Konstytucji RP pełnomocnik wskazała, iż organ rentowy nie jest właściwy do rozstrzygania w tym przedmiocie. Zasadą jest, iż przepisy ustawy do czasu stwierdzenia niekonstytucyjności korzystają z domniemania zgodności z Konstytucją i mogą być jedynie obalone wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a wiążące sądy i innych organów powołanych do stosowania prawa ustawą obowiązują dopóty, dopóki ustawie tej przysługuje moc obowiązująca (odpowiedź na odwołanie k. 16-18 a.s.).

Na wniosek Sądu Okręgowego w Warszawie, postanowieniem z dnia 10 września 2019 r. sygn. akt III AUo 5783/19 Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyznaczył do rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie na podstawie art. 44 k.p.c. (k. 47 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

T. M. urodził się (...) W 1972 r. ukończył (...) Szkołę Zawodową w zawodzie ślusarza-mechanika (akta osobowe k. 65 a.s., świadectwo ukończenia ZSZ k.16).

Ubezpieczony został przyjęty do służby w Milicji Obywatelskiej z dniem 26 stycznia 1976 r. W okresie służby przygotowawczej został mianowany na stanowisko kierowcy-konserwatora w Sekcji Eksploatacji, a następnie został skierowany do pracy w (...), gdzie zajmował stanowisko milicjanta-kierowcy. Odwołujący został z dniem 5 grudnia 1981 r. przeniesiony służbowo do Samodzielnej Sekcji Ogólnej Departamentu (...) i (...). Na wniosek T. M., z dniem 1 sierpnia 1982 r. przeniesiono go do Samodzielnej Sekcji Ogólnej w Zarządzie (...) MSW na stanowisko milicjanta-kierowcy. Zarząd (...) MSW miał siedzibę przy ul. (...), skąd odwołujący woził pocztę do Poczty Głównej w siedzibie MSW przy ul. (...). Ubezpieczony był ponadto kierowcą zastępcy dyrektora – pana B., którego woził z pracy do domu, a także w delegacje, np. do Ł. (akta osobowe k. 65 a.s., karta przebiegu służby k. 35-37, wniosek personalny k. 53, zeznania odwołującego k. 81-83 a.s.).

Z dniem 12 lutego 1990 r. T. M. został mianowany milicjantem-kierowcą Wydziału (...) w Departamencie (...) MSW. Pracę wykonywał w (...), gdzie został poinformowany, że z uwagi na braki kadrowe jego praca będzie wiązała się z częstymi delegacjami – po 3-5 dni w tygodniu. Ze względu na to, że ubezpieczony miał wówczas dwoje dzieci, skorzystał z tego, że nabył uprawnienia do wcześniejszej emerytury i został zwolniony ze służby z dniem 24 marca 1990 r. (akta osobowe k. 65 a.s., raport k. 59, karta przeniesienia k. 60, świadectwo pracy k. 66-67, zeznania odwołującego k. 81-83 a.s.).

W 1991 r. T. M. ponownie podjął pracę w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji jako kierowca, gdzie pracował do 2015 roku.

Przez cały powyższy okres służby T. M. wykonywał obowiązki kierowcy, dodatkowo do jego obowiązków należało dbanie o czystość i sprawność pojazdu. Nie wykonywał czynności związanych z inwigilacją ani skierowanych przeciwko innym obywatelom (zeznania odwołującego k. 81-83 a.s.).

Decyzją Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 maja 1990 r. nr ewid. (...) przyznano T. M. prawo do emerytury policyjnej. Wysokość emerytury na dzień jej przyznania wynosiła 531.606 zł. Na dzień 27 lutego 2017 r. wysokość emerytury ubezpieczonego wynosiła 2 263,62 zł (decyzje Dyrektora ZER MSWiA: z 17.05.1990 r. k. 1 a.r., z 27.02.2017 r. k. 2 a.r.).

Pismem z 24 marca 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej poinformował Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, że na podstawie posiadanych akt osobowych T. M. w okresie od 5 grudnia 1981 r. do 11 lutego 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Służby Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (informacja o przebiegu służby z 24.03.2017 r. k. 3 a.r.).

W związku z powyższym Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał 6 czerwca 2017 r. decyzję nr (...), nr ewid. (...), na mocy której, w oparciu o art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, ustalił wysokość emerytury T. M. w kwocie 1.403,26 zł (decyzja Dyrektor ZER MSWiA z 6.06.2017 r. k. 6 a.r.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego oraz akt służbowych odwołującego z okresu służby w Milicji Obywatelskiej z lat 1976-1990. Dokumenty, na których Sąd oparł swoje ustalenia, zasługiwały w całości na uwzględnienie. Ich wiarygodności nie kwestionował zarówno odwołujący, jak i organ rentowy w toku postępowania sądowego. Wobec powyższego Sąd uznał ustalone fakty za wystarczające do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było zasadne.

Istniejący stan faktyczny pomiędzy stronami procesu nie był kwestionowany w toku postępowania sądowego. Przedmiot sporu dotyczył rozważenia, czy organ rentowy zasadnie na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 708 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową” dokonał obniżenia emerytury policyjnej. Ubezpieczony w treści odwołania zarzucał dokonaniem rozstrzygnięcia łamanie norm konstytucyjnych.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w oparciu o przepisy wprowadzone na mocy art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270) zwanej dalej „ustawą zmieniającą”. Należy zwrócić uwagę, że tym samym drugi raz zdecydowano się obniżyć emerytury osobom, które pełniły służbę na rzecz państwa totalitarnego, bowiem w ustawie z dnia 23 stycznia

2009 r. (Dz. U. z 2009, Nr 24, poz. 145) obniżono po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. z 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby a przy tym, a jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy nowelizowanej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość zaś emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej wskazano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur policyjnej pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę. W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku

z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia

i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy w Warszawie wystosował pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270). Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być jednak nieproporcjonalne.

Zdaniem Sądu Okręgowego ustawa zaopatrzeniowa, jak też wydana na jej podstawie decyzja, uzasadnia wątpliwości, co do jej zgodności z zasadą godności jednostki, zasadą rządów prawa, zasadą równości, zasadą proporcjonalności z uwagi na jej wydanie po niemal 27 latach od transformacji ustrojowej oraz z zasadą sądowego wymiaru sprawiedliwości. Ustawa zaopatrzeniowa wprowadza w art. 13b oraz art. 15c i art. 22a odpowiedzialność zbiorową i swoim zakresem podmiotowym obejmuje, bez wyjątków, wszystkich byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, niezależnie od ich postawy patriotycznej, etycznej i moralnej, rodzaju wykonywanych czynności, czy zajmowanego stanowiska. Tego rodzaju regulacje zaprzeczają istocie zasady rządów prawa. Zasada ta oznacza

obowiązek władz publicznych traktowania osób w sposób adekwatny i proporcjonalny do ich postawy, zasług i przewinień. Niedopuszczalne zatem jest zastosowanie jakichkolwiek represji w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego. Nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed tą zmianą działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawne i moralne, nie uprawnia prawodawcy do stwierdzenia, że wszystkie osoby tam zatrudnione były przestępcami. W tym też kontekście, zdaniem Sądu, działania ustawodawcy polegające na arbitralnym obniżeniu wysokości emerytury ubezpieczonej trudno uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu leżącego w interesie publicznym. Zastosowanie nowego wskaźnika emerytury miało zastosowanie automatycznie, bez uwzględnienia charakteru faktycznie wykonywanych obowiązków oraz pełnionej funkcji przez odwołującą.

Sąd Okręgowy zważył, że ustawa zmieniająca w gruncie rzeczy działała bez rozróżnienia pomiędzy funkcjonariuszami, którzy w rzeczywistości dopuścili się czynów przestępczych oraz tymi, którzy jedynie należeli do personelu technicznego.

Ponadto nie należy pomijać faktu, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej prawo do emerytury policyjnej nie przysługuje funkcjonariuszowi skazanemu prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Jednakże w takim przypadku prawomocnie skazanemu przestępcy przysługuje świadczenie na zasadach obowiązujących w powszechnym systemie emerytalnym. Przytoczony powyżej przepis wskazuje, że ustawa zaopatrzeniowej wprowadziła pozasądową zbiorową odpowiedzialność za nieokreślony czyn z naruszeniem prawa jednostki do sądu i sprawiedliwego procesu. Obniżono określonym podmiotom emerytury i renty w sposób bardziej niekorzystny, niż jest to obecnie dopuszczalne nawet wobec funkcjonariuszy prawomocnie skazanych przez sąd za popełnione przestępstwa. Ci ostatni funkcjonariusze mogą zostać pozbawieni świadczeń emerytalnych przysługujących służbom mundurowym przez obniżenie ich do poziomu przysługującego w ramach powszechnego systemu emerytalnego.

W ustalonym stanie faktycznym Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał zaskarżoną decyzję jedynie na podstawie informacji o przebiegu służby ubezpieczonej sporządzoną przez Instytut Pamięci Narodowej z 24 marca 2017 r. Ten dokument stanowił podstawę obniżenia emerytury policyjnej. Wymaga przy tym podkreślenia, że powyższy dokument treściowo ogranicza się jedynie do stwierdzenia, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej od 5 grudnia 1981 r. do 11 lutego 1990 r. Treść dokumentu nie precyzuje natomiast na jakiej dokładnie podstawie służba ubezpieczonej została zakwalifikowana jako służba na rzecz państwa totalitarnego.

W tym kontekście Sąd Okręgowy zwraca uwagę pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11 – który też w całości podziela – zgodnie z którym Sąd Najwyższy nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy służba była realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę. W obowiązującym stanie prawnym należało powołać się również na aktualne orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. akt III UZP 1/20. W sprawie tej Sąd Najwyższy podjął uchwałę w składzie 7-osobowym, w której stwierdził, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. W ślad za uzasadnieniem powyższego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich

weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.). W tym kontekście Sąd Najwyższy w ustnych motywach zwrócił również uwagę, że pozbawienie sądu ubezpieczeń społecznych prawa do przeprowadzenia interpretacji przepisu art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej naruszałoby wprost art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Sąd Najwyższy uznał, że rolą sądu powszechnego jest w szczególności ustalenie długości okresu i miejsca pełnienia służby oraz stanowiska i stopnia służbowego odwołującego. Przy tym istotne jest ustalenie indywidualnych czynów ubezpieczonego pod kątem zweryfikowania, czy naruszały one podstawowe prawa i wolności człowieka.

W konsekwencji powyższego w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe w wyniku którego ustalił,

że w przypadku ubezpieczonego T. M. nie zachodziły okoliczności pozwalające na zakwalifikowanie jego służby w okresie od 5 grudnia 1981 r. do 11 lutego 1990 r. jako służby na rzecz państwa totalitarnego. Zebrany w sprawie materiał dowodowy zdaniem Sądu nie daje podstaw do stanowczego i jednoznacznego ustalenia, że ubezpieczony swoimi działaniami w jakikolwiek sposób naruszył prawa człowieka podczas służby na rzecz państwa totalitarnego, bądź też popełnił jakiegokolwiek przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego czy prywatnego. Sąd zwrócił przy tym uwagę, że zgodnie z art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. e tiret trzeci ustawy zaopatrzeniowej – co prawdopodobnie stanowiło podstawę negatywnej kwalifikacji spornego okresu służby ubezpieczonej przez IPN, czego jednak, jak wskazano wyżej, nie sprecyzowano – za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. m. in. w Zarządzie P.-Wychowawczym. Z załączonych do akt sprawy dokumentów z przebiegu służby odwołującego wynika, że w spornym okresie pracował w tym miejscu w charakterze kierowcy, podobnie jak wcześniej i później w innych jednostkach podległych MSW. Z dokumentów tych nie wynika jednak, by odwołujący wykonywał jakiegokolwiek czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa. Takiego zaś wniosku zdaniem Sądu nie można wyprowadzić wyłącznie z faktu zatrudnienia w danej jednostce organizacyjnej MSW. Jak wynika z akt służby, odwołujący przez cały okres zatrudnienia w Milicji Obywatelskiej, tj. od 1976 r. do 23 marca 1990 r. wykonywał pracę kierowcy. Brak jednak jakiegokolwiek informacji co do tego, czy praca odwołującego mogła być zakwalifikowana jako wchodząca w zakres czynności operacyjno-technicznych, które były niezbędne do działalności Służby Bezpieczeństwa. Nie były również dostatecznie szczegółowe aby ocenić działania odwołującego jako niezgodne z prawem, społecznie negatywne czy też w inny sposób zasługujące na potępienie. W pozostałym zakresie dokumenty zawierają jedynie informacje o pozytywnej ocenie pracy odwołującego. Wynika z nich, że ubezpieczony prezentował cechy osoby sumiennej, zdyscyplinowanej, koleżeńskiej oraz o nie budzącej wątpliwości postawie politycznej i moralnej. Informacje te nie pozwalały jednak na ocenę przebiegu służby ubezpieczonego z perspektywy zaangażowania w służbie na rzecz państwa totalitarnego, nawet w ujęciu cytowanego wyżej przepisu.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy zważył, że w przypadku odwołującego się T. M. przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku nie miały zastosowania. W ocenie Sądu biorąc pod uwagę, że w toku procesu nie ujawniono żadnych dowodów przestępczej działalności odwołującego, zarzut bycia współuczestnikiem bezprawia pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, bez badania indywidualnej winy i popełnionych czynów, uzasadnia naruszenie wobec niego zasady godności. W konsekwencji Sąd podzielił stanowisko odwołującego, zgodnie z którym wydanie wobec niego skarżonej decyzji, jedynie w oparciu o ogólną informację z Instytutu Pamięi Narodowej, stanowiło arbitralne obniżenie nabytych przez niego osobistych praw majątkowych i jako takie zaskarżone rozstrzygnięcie nie może się ostać. Stwierdzając zatem brak podstaw do zastosowania art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, Sąd Okręgowy orzekając co do istoty sprawy zmienił skarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury T. M. poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w pkt 2 wyroku zasądając od Dyrektora ZER MSWiA na rzecz T. M. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

SSO Renata Gąsior